

V DIGITÁLNÍM SVĚTĚ: FALEŠNÁ IDENTITA

AKTIVITA: HRA NA DETEKTIVA

Anotace:	Žáci se prostřednictvím filmu a interaktivní hry seznámí s tím, jak rozpoznat skutečné a falešné online profily. Naučí se všimnout si podezřelého chování, přemýšlet o rizicích sdílení osobních údajů a správně reagovat, pokud se setkají s podezřelou zprávou nebo profilem. Lekce podporuje kritické myšlení, bezpečnou komunikaci a zodpovědné chování v online prostředí.
Vzdělávací oblasti a obsahové vzdělávací okruhy:	ZV a GV: jazyk a jazyková komunikace, informatika, člověk a jeho svět (1. stupeň ZŠ)
Průřezová témata:	ZV a GV: OSV, VDO, MV
Klíčové kompetence:	ZV a GV: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, digitální
Doporučený věk:	8–12 let
Cíle:	Žáci: <ul style="list-style-type: none">▪ pochopí, že ne každý online profil je skutečný▪ se učí rozpoznat znaky podezřelého chování falešných profilů▪ přemýšlejí, jak správně reagovat při setkání s falešným profilem
Délka:	45 min. (včetně projekce)
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none">▪ PRACOVNÍ LIST▪ MATERIÁL PRO TISK a umístění do třídy▪ LIST PRO VYUČUJÍCÍ▪ nůžky, lepicí páska, psací potřeby▪ tabule/flipchart
Postup:	<ol style="list-style-type: none">1. Hodinu zahájíme krátkou diskusí s žáky o tom, kde nejčastěji komunikují online. Následně se jich zeptáme: <i>Kdo z vás má nějaký online profil (herní, WhatsApp, Roblox)? Jak poznáte, že za online profilem kamaráda je skutečně váš kamarád?</i> Postřehy zapisujeme na tabuli.2. Žákům poté vysvětlíme, že si dnes budeme povídat o falešných profilech – tedy o situacích, kdy si někdo v online světě vytvoří nepravdivý profil a vydává se za jinou osobu, aby z ostatních vylákal informace, fotografie nebo peníze.3. Následuje projekce epizody seriálu.

Poznámka: Snímek doporučujeme zhlédnout nejméně dvakrát.

4. Po filmu provedeme reflexi emocí pomocí metody jednoho slova. Vyzveme žáky, aby postupně uváděli jedno slovo, které nejlépe ilustruje jejich pocit, dojem nebo náladu z filmu. Jednotlivá slova zapisujeme na tabuli, nekomentujeme je. Teprve poté, co se žáci vyjádří, je můžeme vyzvat k doplňujícím komentářům či otázkám

Poznámka: Využijte další *metody reflexe emocí* po filmové projekci.

5. Krátce ověříme porozumění obsahu epizody. Ptáme se žáků: *Jak se Mína cítila, když zjistila, že někdo používá její jméno? Jak kocour zjistil, kdo je jeho opravdová panička?* Dále se ptáme: *Co udělala Mína potom, když se dozvěděla, že se za ni někdo vydává? Co udělala babička špatně?*
6. Následuje pohybová hra na detektiva, ve které žáci – stejně jako kocour z videa – odhalují falešné „pirátské“ profily a rozpoznávají ty skutečné. Na jednu stranu třídy umístíme obrázek „piráta“ (symbol falešného profilu) a na druhou stranu obrázek „Mínu“ (symbol skutečného profilu). Úkolem žáků bude podle přečtených zpráv rozhodnout, zda se jedná o pirátský profil, nebo o opravdovou Mínu, a přesunout se na příslušnou stranu třídy. Žákům postupně čteme jednotlivé online zprávy ze seznamu (viz níže).
- *Ahoj, já jsem Mína a sbírám peníze na nový fotoaparát, abych mohla natáčet videa o naší škole. Pošli mi prosím něco na tento účet.*
 - *Ahoj, půjdeme ven na basket, nebo tenhle týden nemůžeš?*
 - *Gratuluji! Vyhral jsi nový počítač! Pošli mi poštovní adresu a číslo účtu, kam ti pošleme výhru.*
 - *Děkuji, že jsi mi včera pomohl s úkolem.*
 - *Ahoj, nezapomeň si zítra vodovky na výtvarku.*
 - *Tvůj účet je napadený, jsem správce aplikace. Pokud mi nepošleš své heslo, abych ti ho mohl opravit, účet bude zablokován.*
 - *Myslím, že se známe ze třídy. Pošleš mi svoji fotku, abych věděl, že jsi to ty?*
 - *Mám pro tebe dárek / body do hry, jen mi napiš svoje heslo.*
 - *Jak se dneska máš, Filipe? Včera jsi nám chyběl ve třídě, brzy se uzdrav!*
 - *Zkusíme spolu nový level hry, o kterém jsme se bavili ve škole?*
7. Po přečtení každé věty necháme žáky, aby se ve třídě přesunuli podle svého uvážení. Několik vybraných žáků poté vysvětlí, proč se rozhodli zaujmout právě dané místo.
8. V následující aktivitě znovu zapojíme naše „detektivy“. Žáky rozdělíme do dvojic a každé z nich rozdáme **PRACOVNÍ LIST** rozstříhaný na sedm dílků. Úkolem dvojice je seřadit „7 kroků“ do pořadí podle toho, jak by sami postupovali v dané situaci. Budou přemýšlet o tom, jaké kroky mohou podniknout, aby se na internetu chránili – každý dílek představuje jeden krok, který je vhodné udělat, pokud je kontaktuje podezřelý nebo falešný online profil.

Reflexe:

Závěrečná reflexe navazuje na předchozí aktivitu a probíhá formou diskuse. Vyzveme několik dvojic, aby krátce představily své pořadí kroků a vysvětlily, proč by jednotlivé kroky zvolily právě v dané fázi. Učitel zdůrazní, že na přesném pořadí nezáleží – někdo by například nejdříve pořídil screenshot, jiný by se nejprve svěřil dospělému. Důležité je, aby žáci tyto kroky znali, rozuměli jim a dokázali si je vybavit v reálné situaci.

Poznámka:

Doporučujeme nechat si dostatek času na rozhovor s dětmi – právě spontánní sdílení zkušeností je nejcennější částí celé aktivity. Zároveň doporučujeme připravit se na to, že některé děti mohou sdílet osobní nebo rodinné zkušenosti s online podvody – je proto dobré vytvořit bezpečné prostředí a citlivě reagovat.

Před začátkem hodiny také doporučujeme seznámit se s informačním materiálem *Otázky a odpovědi*, kde je popsáno, na co si dát zejména pozor.

Zkušenosti z praxe:

Aktivitu jsem zařadil do výuky ve 4. a 5. třídě. Téma je jim blízké, ale zároveň může být pro některé nové nebo citlivé. Ukázalo se, že děti okamžitě zaujalo – hlavně proto, že online komunikace je pro ně každodenní realitou. Už první otázky o tom, kde mají své účty a jak poznají, že jim píše skutečný kamarád, rozpoutaly živou debatu. Mnoho žáků se spontánně svěchovalo se situacemi typu „tady mi psal někdo, koho jsem neznal“, což naznačilo, že se téma dotýká jejich vlastních zkušeností.

Nejvíce je nadchla pohybová aktivita „detektiv“. Děti se s velkým elánem přesouvaly mezi obrázky a často už během čtení vět vykřikovaly své názory. U zpráv o výhře počítače okamžitě zaznělo: „To je podvod!“ a u běžných zpráv typu „nezapomeň si vodovky“ říkaly, že „tohle je normální, to by mi napsal i kamarád“. Aktivita byla energická a velmi názorná, ale doporučuji připravit si dost prostoru a jasné pokyny, protože třída je v tu chvíli opravdu v pohybu.

U „7 kroků bezpečí“ se osvědčila práce ve dvojicích. Děti jednotlivé kroky diskutovaly a snažily se najít logické pořadí, přičemž často komentovaly: „Pořádně je to všechno důležité, ne jen jeden krok.“ Některé dvojice dávaly jako první „blokaci“, jiné „řict dospělému“, a několik žáků zmínilo, že by nejdřív pořídili screenshot. Bylo skvělé sledovat, jak přirozeně obhajují své rozhodnutí a ukazují, že krokům opravdu rozumí.

Kolegům doporučuji dát dětem dostatek prostoru k mluvení – téma v nich otevírá skutečné otázky a někdy i obavy, takže je důležité pracovat v bezpečné atmosféře. Dobře funguje i propojení s běžnými aplikacemi, které používají, protože si rychle vytvářejí vlastní příklady. Pozor doporučuji dát jen na to, aby sdílení bylo dobrovolné a děti se necítily pod tlakem.

Celou aktivitu hodnotím jako velmi přínosnou. Děti se nejen učí rozpoznávat rizikové situace, ale zároveň získávají jasné a praktické postupy, co v takové chvíli dělat. A hlavně – téma je jim natolik blízké, že se do práce pouštějí s velkou motivací.

Jakub Hromas, ZŠ Chvaly

Aktivitu jsem testovala v 5. třídě. Práce s aktivitou zaměřenou na rozpoznávání skutečných a falešných online profilů probíhala v mé třídě velmi přirozeně – film i následná interaktivní hra žáky okamžitě vtáhly do děje. Ukázalo se, že téma je pro děti nejen aktuální, ale také osobně blízké. Hned v úvodu zaznělo několik spontánních reakcí: „Mně už také přišla podobná SMS,“ „Mému tátovi psali o peníze.“ Díky nim bylo zřejmé, že děti mají s podezřelými zprávami zkušenost, i když si ne vždy uvědomují jejich rizika. Zároveň se ale objevila i typicky dětská reakce: „Já bych ten počítač chtěl, kdyby mi ho nabízeli,“ která výborně ilustruje, jak snadno mohou děti podlehnout lákavé nabídce od neznámé osoby.

Film žáky bavil – oceňovali zejména humorné nebo akční momenty, například: „Jak pirát vyskočil z kůže.“ Zároveň vnímali zásadní informaci příběhu, která byla přizpůsobená jejich věku. Jako negativní moment vnímali scénu, kdy babička poslala peníze, a také smutek hlavní hrdinky Míny. To se projevilo i při reflexi emocí – děti spontánně popisovaly, že v těchto chvílích cítily obavy či

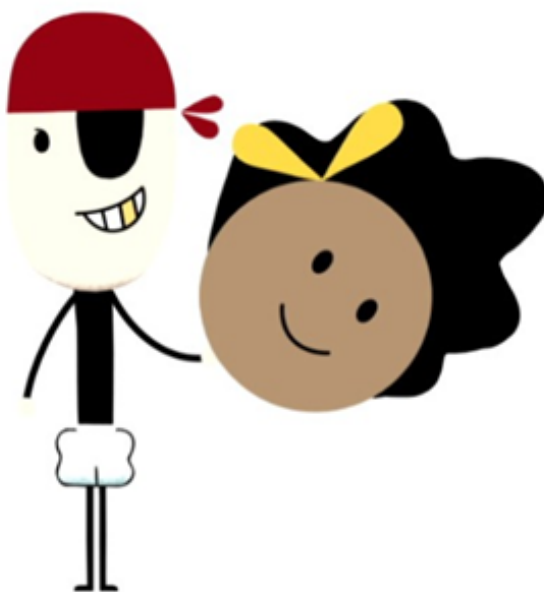
lítost, a tím se otevřela možnost mluvit o následcích neuváženého chování na internetu.

Za nejsilnější okamžik považuji moment, kdy se ve filmu objeví „Mína dvakrát“, a právě drobný detail s kočkou pomůže usvědčit piráta. Tento motiv děti velmi zaujal: několikrát zaznělo, že „viděli, že to mohl být někdo jiný“, což je přesně to klíčové uvědomění, které má aktivita přinést.

Po filmu žáci pokládali mnoho otázek – například „Jak se to dá zjistit?“ nebo „Jak mi může psát někdo, koho neznám?“ To umožnilo otevřít diskusi o bezpečném chování online, o kontrole sdílených informací a o tom, jak reagovat na podezřelé profily či zprávy.

Andrea Tláskalová, ZŠ J. V. Sládka Zbiroh

1. Falešný profil

2. Míny profil

Krok	Proč
Nepiš zpátky	Zastavíš komunikaci
Udělej screenshot	Ať máš důkaz
Zablokuj ho	Už ti nenapíše
Nahlaš profil	Pomůžeš ostatním
Řekni dospělému	Dospělí pomohou a ochrání tě
Nic neposílej	Chráníš svoje soukromí
Promluv si o tom	Pomůže ti to poučit se z toho

V DIGITÁLNÍM SVĚTĚ: FALEŠNÁ IDENTITA

LIST PRO VYUČUJÍCÍ: SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ

Poznámka pro vyučující: U „pirátských“ zpráv společně s žáky rozebíráme, jaké podezřelé znaky se v nich objevily – například žádost o peníze, heslo či osobní údaje, přehnané sliby ohledně dárků a herních výhod. Žáky také můžeme upozornit, že podezřelé bývají účty nové, bez fotografií, případně s několika až příliš dokonalými snímky.

Zpráva	Hodnocení	Vysvětlení
Ahoj, já jsem Mína a sbírám peníze na nový fotoaparát, abych mohla natáčet videa o naší škole. Pošli mi prosím něco na tento účet.	Není OK	Žádá o peníze , může jít o podvod. Nikdy neposílej peníze neznámým lidem.
Tvůj účet je napadený, jsem správce aplikace. Pokud mi nepošleš své heslo, abych ti ho mohl opravit, účet bude zablokován.	Není OK	Falešný správce, nikdy neposílej heslo . Správci o něj nikdy nežádají.
Myslím, že se známe ze třídy. Pošleš mi svoji fotku, abych věděl, že jsi to ty?	Není OK	Vyžaduje osobní fotku , může ji zneužít. Neznámým lidem fotky neposílej.
Mám pro tebe dárek / body do hry, jen mi napiš svoje heslo.	Není OK	Slibuje výhru výměnou za heslo – jasný pokus o zneužití účtu.
Gratuluji! Vyhrál jsi nový počítač! Pošli mi poštovní adresu a číslo účtu, kam ti pošleme výhru.	Není OK	Typický podvod – žádá osobní údaje a číslo účtu. Skutečné soutěže takto nefungují.
Jak se dneska máš, Filipe? Včera jsi nám chyběl ve třídě, brzy se uzdrav!	OK	Přátelská zpráva, žádný požadavek o osobní údaje ani podezřelý obsah.
Ahoj, nezapomeň si zítra vodovky na výtvarku.	OK	Běžná připomínka mezi spolužáky. Bezpečná.
Ahoj, půjdeme ven na basket, nebo tenhle týden nemůžeš?	OK	Normální domluva mezi kamarády, nic podezřelého.
Zkusíme spolu nový level hry, o kterém jsme se bavili ve škole?	OK	Přirozená zpráva o společném zájmu. Bezpečná.
Děkuji, že jsi mi včera pomohl s úkolem.	OK	Milé poděkování, žádné nebezpečí.